

2. Analýza výdajů na zdravotnictví

Přístup zdravotnických účtů umožňuje oddělit jednotlivé rozměry a analyzovat výdaje na zdravotnictví podle zdrojů financování, druhů péče nebo typu poskytovatele. V závislosti na potřebě členění dat lze zavést i další hlediska jako jsou např. věk, pohlaví pacienta nebo diagnóza.

Odlišnost domácího pojetí výdajů na zdravotnictví od Systému zdravotnických účtů spočívá zejména v jiném vymezení hranic zdravotní péče, což vede k rozdílným odhadům celkových výdajů na zdravotní péči. Jelikož zdravotnické účty vycházejí z obecněji koncipovaných hranic zdravotní péče, jsou jimi uváděné výdaje odlišné, než v dosud užívaných statistikách (viz výše).

2.1. Výdaje na zdravotnictví podle zdrojů financování (ICHA- HF)

Finanční zdroje tvořící největší část podílu na financování zdravotnictví představují tři položky: **Zdravotní pojišťovny, veřejné rozpočty a domácnosti**. Informace o ostatních finančních zdrojích¹⁵, které v České republice dosahují odhadem 2 až 3 % výdajů na zdravotnictví, jsou obtížně dostupné. Již se podařilo získat údaje o **soukromém zdravotním pojištění** za roky 2003 až 2006 a o **korporacích** (podnicích) za roky 2004 až 2006. V současné době také probíhají práce na zpřesňování údajů o výdajích na zdravotnictví za neziskové instituce sloužící domácnostem¹⁶. V případě domácností uvádíme odhady získané z ročních národních účtů¹⁷. Jak je zřejmé, zdravotnické účty se neustále vyvíjejí.

Tabulka 2.1: Výdaje na zdravotnictví podle zdrojů financování (v mil. Kč)

Zdroj financování (ICHA-HF)	2000	2003	2004	2005	2006	Index 2006/2005	Průměrné roční tempo růstu (v %)
1 Vládní výdaje	132 962	175 592	184 825	191 356	194 344	101,6	6,53
1.1 Veřejné rozpočty	17 170	23 891	21 495	21 263	22 828	107,4	4,86
1.1.1 Státní rozpočet	8 319	10 968	10 485	12 334	14 421	116,9	9,60
1.1.3 Místní rozpočty	8 851	12 923	11 010	8 930	8 407	94,1	-0,86
1.2 Zdravotní pojišťovny	115 792	151 701	163 330	170 093	171 516	100,8	6,77
2 Soukromý sektor	13 873	19 563	21 927	24 228	26 534	109,5	11,41
2.2 Ostatní soukr.pojištění	-	466	459	512	465	90,9	-
2.3 Domácnosti	13 873	19 097	20 934	23 110	25 346	109,7	10,57
2.5 Korporace	-	-	534	606	723	119,3	-
Celkem	146 835	195 155	208 403	215 584	220 878	102,5	7,04

Z tabulky 2.1 vyplývá, že výdaje **zdravotních pojišťoven**, na nichž spočívá největší zátěž financování zdravotní péče, vzrostly mezi lety 2005 a 2006 o pouhých 1,6%, průměrné tempo růstu od roku 2000 však činilo 6,5%, což znamená, že růst výdajů zdravotních pojišťoven se mezi lety 2005 a 2006 mírně zpomalil. Naopak nadprůměrný meziroční růst mezi lety 2005 a 2006 byl zaznamenán na straně **veřejných rozpočtů** (7,4%). Výdaje **domácností** vzrostly ve sledovaném období o 9,7 %.

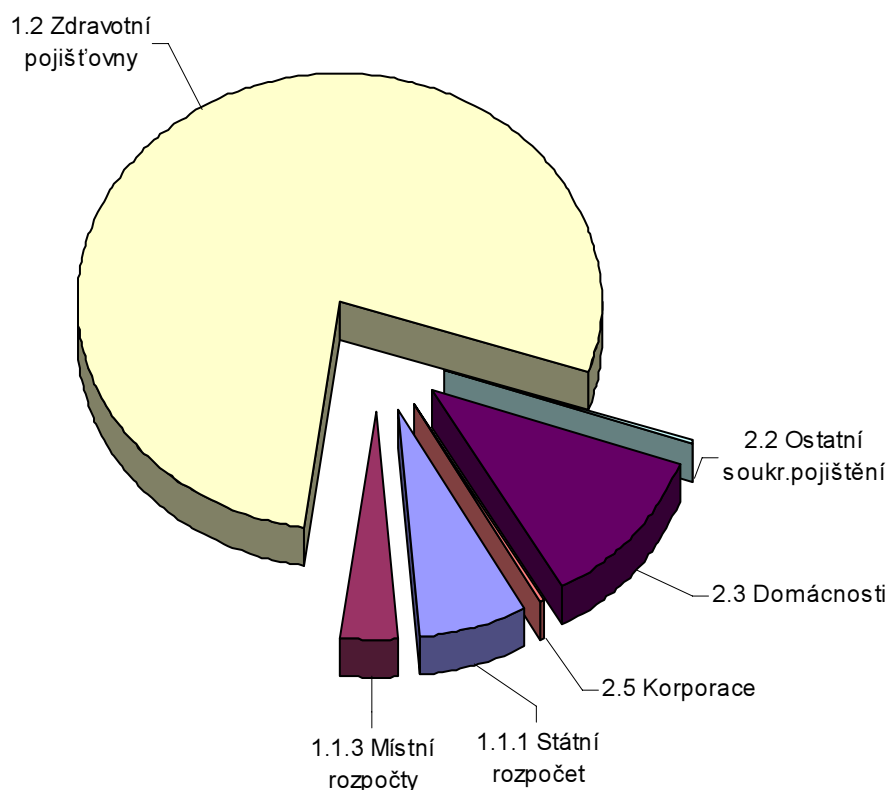
Podívejme se nyní podrobněji na **výdaje roku 2006**. Největší podíl na celkových výdajích měly zdravotní pojišťovny se 77 %, veřejné rozpočty tvořily cca 10,3 % (z toho státní rozpočet 6,5% a místní rozpočty 3,8%), domácnosti zaujímaly 11,5 % výdajů na zdravotnictví a ostatní zdroje 0,5 %. Tuto situaci přehledně zachycuje graf 2.1.

¹⁵ HF.2.1 Soukromé sociální zabezpečení, HF.2.2 Ostatní soukromé pojištění, HF.2.4 Neziskové instituce sloužící domácnostem, HF.2.5 Korporace

¹⁶ Za rok 2004 byly výdaje na zdravotnictví v neziskovém sektoru odhadnuty na 1 650 mil. Kč

¹⁷ Tzn. výdaje domácností z rodinných účtů navýšené o horní decil

Graf 2.1: Struktura výdajů na zdravotnictví podle zdrojů financování

K vyjádření přiměřenosti výše zdrojů vynakládaných na zdravotnictví se používá relativního ukazatele poměr výdajů na zdravotnictví k HDP. V zemích Evropské unie se tento ukazatel (poměr) pohybuje okolo 7 %.

Tabulka 2.2: Vztah mezi výdaji na zdravotnictví a HDP v běžných cenách

	2000		2003		2004		2005		2006		Index 2006/2005	Prům. roční tempo růstu (v %)
	mld. Kč	Zdrav. jako % z HDP	mld. Kč	Zdrav. jako % z HDP	mld. Kč	Zdrav. jako % z HDP	mld. Kč	Zdrav. jako % z HDP	mld. Kč	Zdrav. jako % z HDP		
Výdaje na zdrav.	146,8	6,7	195,2	7,6	206,8	7,3	215,6	7,2	220,87821	6,9	102,4	7,05
HDP v běžných cenách	2 189,20		2 577,10		2 817,4		2 994,4		3 220,3		107,5	6,64

Výdaje na zdravotnictví mezi lety 2005 a 2006 mírně zpomalily růst a dokonce vzrostly méně než HDP. I přesto celkový nárůst zdravotnických výdajů od roku 2000 představoval 50,5%, zatímco nárůst HDP činil pouze 47,1%. Podíl zdravotnických výdajů na HDP klesl ze 7,2% v roce 2005 na pouhých 6,9%.

Průměrné roční tempo růstu zdravotnických výdajů dosahuje 7,1 %, přičemž nejvyšší bylo v letech 2001 a 2002. HDP průměrně rostl o 6,6 % za rok, nejvíce vzrostl v letech 2003 a 2004.

2.2. Výdaje na zdravotnictví podle druhů péče (ICHA-HC)

Výdaje na zdravotnictví se dají analyzovat také podle rozměru „druh péče“. Jednotlivé druhy péče jsou hodnoceny bez ohledu na to, kde byly poskytnuty. Do ambulantní péče tedy řadíme veškerou ambulantní péči poskytnutou jak praktickými lékaři, tak i např. nemocnicemi.

Následující tabulka ukazuje výdaje na zdravotnictví členěné podle rozměru druh péče.

Tabulka 2.3: Výdaje na zdravotnictví podle druhů péče (v mil. Kč)

Druh péče (ICHA-HC)	2000	2003	2004	2005	2006	Index 2006/2005	Průměrné roční tempo růstu (v %)
1 Léčebná péče	63 590	87 223	90 677	92 643	101 244	109,3	8,06
1.1 Lůžková péče	30 586	47 673	46 965	46 840	50 913	108,7	8,86
1.2 Denní péče	1 906	1 831	2 081	2 199	2 643	120,2	5,60
1.3 Ambulantní péče	30 883	37 471	41 388	43 362	47 441	109,4	7,42
1.4 Domácí péče	215	248	244	242	248	102,3	2,35
2 Rehabilitační péče	5 874	7 032	7 183	7 624	7 385	96,9	3,89
2.1 Lůžková péče	3 679	4 311	4 284	4 542	4 267	93,9	2,50
2.3 Ambulantní péče	2 195	2 721	2 899	3 082	3 118	101,2	6,02
3 Dlouhodobá péče	5 041	6 741	7 750	7 114	7 980	112,2	7,96
3.1 Lůžková péče	3 826	5 038	6 222	5 432	5 916	108,9	7,53
3.3 Domácí péče	1 215	1 703	1 528	1 682	2 064	122,7	9,23
4 Podpůrné služby	17 500	21 351	24 025	25 560	26 763	104,7	7,34
4.1 Laboratoře	9 949	11 829	13 345	14 467	14 490	100,2	6,47
4.2 Zobrazování	4 428	5 170	5 758	6 097	6 350	104,2	6,19
4.3 Doprava a ZZS	3 123	4 352	4 922	4 996	5 923	118,6	11,26
5 Léky a PZT	37 966	52 550	57 484	60 973	58 689	96,3	7,54
5.1 Léky	33 547	46 412	50 670	53 542	51 097	95,4	7,26
5.2 PZT	4 419	6 139	6 814	7 431	7 592	102,2	9,49
6 Prevence	2 197	3 223	3 977	3 600	4 662	129,5	13,36
6.1 Matka a dítě	86	136	142	219	381	174,2	28,17
6.3 Přenosné nemoci	349	619	568	240	547	227,7	7,79
6.4 Nepřenosné nemoci	1 322	2 127	2 343	2 127	2 568	120,7	11,71
6.5 Pracovní lékařství	6	37	575	648	784	121,1	125,00
6.9 Ostatní prevence	435	304	349	367	382	104,3	-2,13
7 Správa	3 887	4 806	6 394	6 640	4 248	64,0	1,49
7.1 Vláda + ZP	3 887	4 806	6 394	6 640	4 248	64,0	1,49
0 Neznámá péče	771	1 297	1 587	1 127	736	65,3	-0,78
R.1 Tvorba kapitálu	7 260	7 757	7 396	7 634	6 777	88,8	-1,14
R.2 Vzdělávání	165	180	192	203	194	95,8	2,81
R.3 Věda a výzkum	713	739	745	869	884	101,7	3,66
R.4 Hygiena	1 806	2 197	946	1 495	1 242	83,1	-6,04
R.6 Sociální služby	77	64	61	103	75	72,3	-0,58
Celkem	146 835	195 155	208 403	215 584	220 878	102,5	7,04

Největší podíl (cca 46 % v roce 2006) na celkových výdajích měla každoročně **léčebná péče**. Léčebná péče se dále dělí na lůžkovou, denní, ambulantní a domácí péči, kde **lůžková a ambulantní péče** tvoří dohromady cca 97 % léčebné péče. Výdaje na lůžkovou péči rostly rychleji než výdaje na

ambulantní péči průměrným ročním tempem 8,9 % resp. 7,4 %, což znamená, že podíl lůžkové péče se od roku 2000 mírně zvýšil z 48 % na 50 % výdajů léčebné péče.

Druhým nejnákladnějším druhem péče byly **léky a PZT** s 26% až 28% podílem na celkových výdajích na zdravotnictví ve sledovaných letech. Největší položkou této funkce jsou již tradičně **léky na předpis**. Zajímavé je, že se mírně snížily výdaje za léky mezi lety 2005 a 2006, a to o 5 procentních bodů.

Druh péče **6.5. Pracovní lékařství** zaznamenal velký nárůst mezi roky 2003 a 2004. Závodní preventivní péče je v našem zdravotnickém systému částečně hrazená podniky. Od roku 2004 byl rozšířen statistický výkaz Nem-Úr o pracovní neschopnosti pro nemoc a úraz o ukazatele týkající se závodní preventivní péče. To znamená, že teprve za rok 2004 jsou k dispozici potřebné údaje o výdajích podniků na zdravotní péči a tudíž časová řada u položky **pracovní lékařství** a samozřejmě i **prevence** neposkytuje srovnatelné údaje.

2.3. Celkové výdaje na zdravotnictví podle typu poskytovatele (ICHA-HP)

Klasifikace poskytovatelů zdravotní péče ICHA-HP je přepracovanou a modifikovanou verzí těch částí Mezinárodní standardní průmyslové klasifikace, které souvisejí se zdravotní péčí. Každá samostatná organizace, která má vlastní identifikační číslo (IČO), je považována za jednoho poskytovatele bez ohledu na další členění subjektu. Rozhodující je typ poskytovatele přiřazený nositeli právní subjektivity, který automaticky přejímají i všechna začleněná zařízení bez vlastní právní subjektivity. Bude-li například lékárna zařazena v rámci širšího subjektu nemocnice, pak se veškeré výdaje na tuto lékárnu objeví ve výdajích nemocnice. Podle rozměru druh péče pak poznáme, za jakou péči byly peníze vydány, což v případě lékárny v nemocnici mohou být například léky na předpis.

Z tabulky 2.4 je vidět, že největší podíl (až 47,5% v roce 2006) na celkových výdajích měly každoročně **nemocnice**, z nichž 89 % výdajů tvoří výdaje **všeobecných nemocnic**.

Co se týká **ústavů**, podrobnější strukturu dat se nám podařilo získat až od roku 2003 (viz tabulka 2.4), proto jsou v roce 2000 kolonky odpovídající položkám **2.1 Ošetřovatelské ústavy** až **2.9 Ostatní** prázdné.

Výdaje v **zařízeních ambulantní péče** byly druhou největší položkou (v roce 2006 dosahovaly 23 %) celkových výdajů. V roce 2006 42% výdajů v zařízeních ambulantní péče tvořily výdaje v **ordinacích lékařů** a 23% v **ordinacích zubařů**.

Za zmínku stojí také **lékárny a výdejny PZT**, které poskytují zejména léky a PZT. Podíl lékáren na celkových výdajích činil 21% v roce 2006.

Z časového pohledu od roku 2000 nejvíce vzrostly výdaje **státní správy**, což je způsobeno lepší strukturou získávaných údajů z veřejných rozpočtů¹⁸. Podobně tomu bylo i u položek **provádění zdravotnických programů** a **ostatní ambulantní poskytovatelé**. Je zřejmé, že podíl **neznámého poskytovatele** klesl z 22% v roce 2000 na 3,5% v roce 2006.

Nadprůměrný růst byl zaznamenán například mezi lety 2005 a 2006 v případě výdajů v **ordinacích zubařů** o 56%. Veliký nárůst mezi lety 2005 a 2006 je vidět i v případě položky **4.2 Oční optika**, což je způsobeno zmenšením položky neznámý poskytovatel (tj. vyjasněním výdajových položek u příslušných poskytovatelů).

Tabulka 2.4 rekapituluje celkové výdaje na zdravotnictví podle typu poskytovatele.

¹⁸ Reálný růst u této položky nebyl ve skutečnosti tak výrazný.

Tabulka 2.4: Výdaje na zdravotnictví podle typu poskytovatele (v mil. Kč)

Typ poskytovatele (ICHA-HP)	2000	2003	2004	2005	2006	Index 2006/2005	Průměrné roční tempo růstu (v %)
1 Nemocnice	58 567	84 627	94 313	97 251	104 904	107,9	10,20
1.1 Všeobecné nemocnice	52 417	74 540	83 748	86 559	92 934	107,4	10,01
1.2 Psychiatrické nemocnice	2 152	2 886	2 935	3 027	3 315	109,5	7,47
1.3 Specializované nemocnice	3 997	7 201	7 630	7 665	8 655	112,9	13,74
2 Ústavy	2 144	2 173	3 473	2 453	2 573	104,9	3,09
2.1 Ošetrovatelské ústavy	-	702	905	956	969	101,4	-
2.2 Ústavy pro mentálně postižené	-	393	545	1 359	1 440	106,0	-
2.3 Domovy důchodců	-	969	1 939	128	144	112,5	-
2.9 Ostatní ústavy	-	109	84	10	20	192,3	-
3 Zařízení ambulantní péče	27 235	38 399	41 915	43 749	50 789	116,1	10,94
3.1 Ordinance lékařů	13 347	17 612	19 270	20 108	21 289	105,9	8,09
3.2 Ordinance zubaře	6 221	7 194	7 534	7 575	11 846	156,4	11,33
3.3 Ostatní VŠ, SŠ	726	1 050	1 106	1 139	1 484	130,3	12,65
3.4 Ostatní sdružená zařízení	2 974	3 795	4 495	5 227	5 291	101,2	10,08
3.5 Laboratoře	1 911	2 941	3 012	3 190	3 013	94,5	7,89
3.6 Poskytovatelé domácí péče	426	661	785	788	1 207	153,3	18,97
3.9 Ostatní amb. poskytovatelé	1 631	5 145	5 713	5 723	6 659	116,3	26,42
4 Lékárny a výdejny PZT	22 465	29 178	30 605	30 979	46 278	149,4	12,80
4.1 Lékárny	20 774	27 884	28 267	28 655	40 499	141,3	11,77
4.2 Oční optika	322	106	325	318	3 488	1 096,9	48,75
4.4 Ostatní výdejny PZT	1 369	1 189	2 013	2 006	1 537	76,6	1,94
4.9 Ostatní prodejci	-	-	-	-	754	-	-
5 Provádění zdrav. programů	478	2 550	1 452	2 032	1 733	85,3	23,96
6 Správa a pojištění	4 390	6 249	7 794	8 140	5 324	65,4	3,27
6.1 Stání správa	19	916	2 261	2 389	2 339	97,9	122,74
6.2 Správa zdravotních pojišťoven	4 371	5 333	5 532	5 751	2 986	51,9	-6,15
7 Ostatní odvětví	-	1 004	1 264	1 424	1 548	108,7	-
7.1 Podniky	-	-	534	606	723	119,3	-
7.2 Domácnosti	-	1 004	730	819	825	100,8	-
0 Neznámý poskytovatel	31 557	30 976	27 586	29 556	7 729	26,2	-20,90
Celkem	146 835	195 155	208 403	215 584	220 878	102,5	7,04